

מסורת הש"ס

רש"י

ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים

ר"ן

צא

עין משפט
נר מצוה

(א) יבמות קטן. כתובות כב: גיטין סד: ופט: (ג) עין תוס' יבמות קטן. ד"ה ולהימנה. (א) יבמות דף ק"ח. (ד) כתובות מח. (ה) ז"ל שלם דף ק"ח. (ו) יבמות דף סה.

הגרות הב"ח

(א) גמ' מתנין היא. י"ב וכן יכול לפשוט מנביחא לקדשה בכרך ט' הובא בב"ב פ' מי שמת דף קמ"ה דמכא שם ג"כ דלי אפטר לאוקמי הבריתא רק בשבת כסן ע"ש: (ב) שם למשנה ראשונה תהוי מיובנת דרנא והא הכא דלית לה: (א) שם דלא אמרה אי יורה: (ד) שם דידעה היא דבעלה ידע: (ה) רש"י ד"ה גרשתי מהו מי וכו' כסן הוא אסור: (ו) ד"ה הסם וכו' משום דידעה דבעלה ל"ל ויבית לה נמחק: (ז) בא"ד אי לא אי הוה אמרה הכי מהימנא דחוקה: (ח) ד"ה אדרבה לא מייבש למשנה:

מוסף רש"י

דנסתחפה שדרה. לטון מטר סוקה. משפטי שרי, כלומר מולו גרם (שני כתובות ב.).

פירוש הרא"ש

אמר רב המנונא ת"ש. דנאמנת: דלא עבידא לבווי נפשה. לומר דכר על גנאי על עמלה אס לא היה דלית לה כפופא. לא נעשה נה דכר על גנאי: בין דלא סגי לה דלא קאמרה אינו יורה כחין. כי אינה יורה להיות כלל וזע ואריכה היא לאמרו כי שגרשה בעלה ומשא לאמר אולי תנבה ממנו ואם לא היה אמת לא היתה מחלפת פניה לומר דכר זה: דלא גופה אמרה נהי דבביאה ידע. וטועה היא וטורה היא שכן הבעל מרגיש צורה כחן: מקדמה משיא ידיה לגברא. כשהיה משמע עמה בליה היה משכנת כנקר וטומת לו מים לידיו:

גרשתי (ה). מי מהימנא ואם אשת כהן אסור לו להחזירה: **הסם הוא.** דמעיקרא משום (ו) ידעה לה דבעלה לא ידע זה אי נטמאת אי לא [אחין] אי אמרה טמאה אני לך לא מהימנא אבל היכא דאמרה גרשתי ידעה דבעלה ידע אי משקרא אי לא (ו) לא הוה אמרה הכי דחוקה דאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה: **אדרבה.** לא (ח) מייבש לא למשנה אחרונה דלא מהימנא אלא אפי' למשנה ראשונה דקתני מהימנא לא הוי טעמא אלא משום דלא עבידא לבווי נפשה דלימרה דנטמאה אי לא דהכי הוא דקאמרה: דוימנין דקיקף **לא מן גברא.** שזיער לה בעלה ומעיזה פניה בפניו. ענין אחר דתקין לה מן גברא שחוקף יצרה מן אדם אחר שנתנה זו עיניה ובשכילו מעיזה לומר לבעלה גרשתי: **והא הכא דלית לה כיסופא.** דזהא מילתא לא מביא נפשה ואפילו הכי קתני נמשנה ראשונה דמהימנא ויכירי אמר אפילו למשנה ראשונה כו': **הסם.** נמי אית לה כיסופא דכיון דלא סגי לה דלא קאמרה גבי זו דינא אי יורה כחן אי לא דהכי יורה לא קאמרה ואחרי מהימנא: **דהא הכא ידעה היא.** דבעלה ידע דיורה כחן וקתני לה לא מהימנא אלמא אשה מעיזה: **דכל יומא.** לאחר תשמיש מקדמה ומשיא ידא לגברא כד לטהר ידיו לאחר תשמיש ואמת יומא חד ועבדה הכי אמר לה דלא מילתא דמשמיש לא הוי האידנא: אהלווי

קסבר רב המנונא הכא נמי ביורה כחין מי ידע ומשום הכי משקרא: ההיא איתתא דכל יומא דתשמיש מיקדמה משיא ידיה לגברא יומא חד איתא ליה מיה לממשא אמר לה הדיא מילתא לא הוה האידנא אמרה ליה א"כ חד מן גברים אהלווי

זהאשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים כך כתב הרמב"ן ז"ל כהלכותיו. מיהו איכא למימר דלית לן מדרש כחוצה אלא בעיקר כחוצה אכל בתוספת לא. וכיון דמשום הכי מהימנא טפי כי אמרה גרשתי מיהו אמרה השמים ביני לבינך משום דבגרשתי ידע זה בעלה ואינה מעיזה וזה השמים ביני לבינך דלא ידע זה מעיזה שומעין מיהו דכאומרת אינו נוקק עמי כלל כיון דבעלה ידע זה אפילו למשנה אחרונה מהימנא ויזילא ויתן כחוצה אפילו לא אחיה מחמת טענה דבעיה חוטרא ליה ומרר לקצורה שהרי גדולה מזו אמרו) אי אפשי אלא אי בצגדי והיא בצגדה ויזילא ויתן כחוצה. מיהו כתב ר"י ז"ל דדוקא כשהיא חוצרת להתגרש הוא דאמרין יזילא ויתן כחוצה אבל תובעת כחוצה לא מהימנא והיא רחיה מדאמר בפרק האשה (ה) דזה האשה שאמרת מת בעלי תנו לי כתובתי אינה נאמנת: ואיכא למידק אשמעתין דהכא משמע דמילתא ידעה בעלה מהימנא משום דלא מחלפת ביה ודלא ידע זה בעלה לא מהימנא והתם בסוף פרק הוצא על יבמות גבי הא דתנן נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל משמע איפכא דאמרין (הס) הוא אמר מיהו והיא אמרה מיהו אמר רבי אמי דברים שבינו לבניה היא נאמנת מאי טעמא היא קים לה צורה כחן ואיזהו לא קים ליה צורה כחן משמע דמשום דלא קים ליה מהימנא והכא אמרין איפכא מירר הרמב"ן ז"ל דלא דמיין אהדי דהתם איהו הוא דקמפיק לה ומפסיד לה כחוצה הילכך אי תרוייבו קים להו ליכא למימר דאיהי מהימנא משום דחוקה אין אשה מעיזה בפני בעלה דכי אמרין הכי היכא דאיהי צעיר לאפוקי נפשה מבעלה דאיכא העוה טובא ואי לאו דקושטא קאמרה אינה מעיזה אכל התם דאיהו בעלה דלא מעיזה ומעיה אכל כיון דאיהי קים לה ואיזהו לא קים ליה אינו דין שיוציאה ויפסיד כחוצה נטענת שמא: **היה איסא.** אשת כהן אסור לה אשת ישראל כיון דאיהי צורה היתה שהוא בעלה אין לך אונס גדול מזה ואונס בישראל משרא שרי ולמה ליה לרב נחמן למימר עיניה נתנה באחר אלא ודאי כדאמרן: **הא מילתא.** תשמיש:

גברא הוא דנסתחפה שדרה. קדושת כהונתו גרמה לו כדפרישית במתני: **איבעיא להו אמרה לבעלה גרשתי.** ונתקרה הגט או שאכז מהו להאמינה ולהחירה לישא: **ידעה דבעלה לא ידע זה.** אם זינתה אס לאו ומשום הכי משקרא ולא מירמחא: **הסם דלא עבידא לבווי נפשה.** שזיוון ופגם הוא לה כשאנסה הלך אי לאו דקושטא הוה לא הוה קאמרה: **דקיקף לה מגברא.** שעל ידי כעסה תחזוק מן הבעל להטין פנים זו ולומר לו גרשתי: **השמים ביני לבינך דמשנה ראשונה.** שאמרו נאמנת מיובנת דרנא דהאמר רבא דאפי' למשנה ראשונה כי אמרה גרשתי לא מהימנא: **הסם כיון דלא סגי לה דלא אמרה אין יורה כחן אי לא איסא דקאמרה לא אמרה ליה.** דכיון שהיא צריכה לזכר דצריה כדאמרה השמים ביני לבינך וצריכה לומר בפירוש מה שהיא טוענת עליו דהיינו שאין יורה כחן כסיפא לה מילתא ואי לאו דקושטא היא לא הוה אמרה. ואית דגרסי כיון דקא סגי לה כלומר אחר שמלכה בצנה לומר כך: **והא הכא ידעה היא דבעלה ידע זה.** דסלקא דעתך הכא דאיהו נמי קים ליה צורה כחן וקתני דלא מהימנא: **נהי דבביאה ידע צורה כחן מי ידע.** משמע דהיהו דהשמים ביני לבינך דתנן במתני' היינו יורה כחן ודלענינא: **ולענין הלכה קי"ל כרב המנונא דאשה שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת דסוגיין ככוליה הש"ס כוותיה ומדמיין לה למתניתין ש"מ שאל להמירה בלדא לינשא נאמנת אלא אף ליטול כתובה דומיא דמתני' דקתני יוצאות וטולות כתובה ועוד שהרי מספר כתובה נלמוד שכן כותב לה לכשתנשא לאחר תטיל מה שכתוב ליה כדתנן**

מיהו איכא למימר דלית לן מדרש כחוצה אלא בעיקר כחוצה אכל בתוספת לא. וכיון דמשום הכי מהימנא טפי כי אמרה גרשתי מיהו אמרה השמים ביני לבינך משום דבגרשתי ידע זה בעלה ואינה מעיזה וזה השמים ביני לבינך דלא ידע זה מעיזה שומעין מיהו דכאומרת אינו נוקק עמי כלל כיון דבעלה ידע זה אפילו למשנה אחרונה מהימנא ויזילא ויתן כחוצה אפילו לא אחיה מחמת טענה דבעיה חוטרא ליה ומרר לקצורה שהרי גדולה מזו אמרו) אי אפשי אלא אי בצגדי והיא בצגדה ויזילא ויתן כחוצה. מיהו כתב ר"י ז"ל דדוקא כשהיא חוצרת להתגרש הוא דאמרין יזילא ויתן כחוצה אבל תובעת כחוצה לא מהימנא והיא רחיה מדאמר בפרק האשה (ה) דזה האשה שאמרת מת בעלי תנו לי כתובתי אינה נאמנת: ואיכא למידק אשמעתין דהכא משמע דמילתא ידעה בעלה מהימנא משום דלא מחלפת ביה ודלא ידע זה בעלה לא מהימנא והתם בסוף פרק הוצא על יבמות גבי הא דתנן נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל משמע איפכא דאמרין (הס) הוא אמר מיהו והיא אמרה מיהו אמר רבי אמי דברים שבינו לבניה היא נאמנת מאי טעמא היא קים לה צורה כחן ואיזהו לא קים ליה צורה כחן משמע דמשום דלא קים ליה מהימנא והכא אמרין איפכא מירר הרמב"ן ז"ל דלא דמיין אהדי דהתם איהו הוא דקמפיק לה ומפסיד לה כחוצה הילכך אי תרוייבו קים להו ליכא למימר דאיהי מהימנא משום דחוקה אין אשה מעיזה בפני בעלה דכי אמרין הכי היכא דאיהי צעיר לאפוקי נפשה מבעלה דאיכא העוה טובא ואי לאו דקושטא קאמרה אינה מעיזה אכל התם דאיהו בעלה דלא מעיזה ומעיה אכל כיון דאיהי קים לה ואיזהו לא קים ליה אינו דין שיוציאה ויפסיד כחוצה נטענת שמא: **היה איסא.** אשת כהן אסור לה אשת ישראל כיון דאיהי צורה היתה שהוא בעלה אין לך אונס גדול מזה ואונס בישראל משרא שרי ולמה ליה לרב נחמן למימר עיניה נתנה באחר אלא ודאי כדאמרן: **הא מילתא.** תשמיש: אהלווי

כתובה אינה נאמנת אף לינשא כדאמר דהיהו דהאשה שאמרה מת בעלי ותנו לי כתובה אינה נאמנת לינשא ואריכה להניא רחיה לדבריה ואם טוענת האשה שאין ורעו יורה כחן אינה נאמנת נמו למשנה אחרונה. כללל מילתא כל מילי דיכול בעל לידע ומחשבו נאמנת אכל במילי שאין בעל יכול לידע אינה נאמנת והילכך כשטוענת שאינו יכול להתקשות יוציא ויתן כתובה ואומר ריבא"ז דלא תטול רק מנה מאחרי אכל תוספת אין לה כדאמר פירק אע"פ מן הושאין גובה את הכל מן האירוסין אינו גובה אלא מנה מאחרי פסק הלכה למעשה כ"ר ואיבעיא לן נכנסה לחופה ולא נבעלה חזית חופה קויה או חזית ביאה קויה ונעלה בחיין פרי"ד דכל חיק דמנונא המניח מחזיר עליו הריאה ודלא כרב אלפס דפסק כל חיק דמנונא יתקור ולכן אף כאן כיון דלכא חזית ביאה אין לה תוספת דאף דקיי"ל כי הערלה חשונה כגמר ביאה לענין חיוב עריות הכא לענין חיוב לקנות תוספת אינה ביאה וכן מי שאינו צריח להתקשות אפילו למי' משמע מת בעריות חייב מ"מ אין כאן חזית ביאה וגם מה שהכניסה כדמנויה לא תטול רק כגמלוס מה שהביאה אלא מה שרגילין לכחז מציא דהענלה ליה דסוגיין יתיר ממה שהכניסה לו דגם זה מן התוספת יס לאו תטול אף פסק ריבא"ז בתשובות סתם דבריו:

ע א ב מיי פ"ד מהל' אישות ה' ית ככ סמג עשין מח טו"ש"ע אה"ע ק"י קטו ספ"י ו וכו' קטנא ספ"י ט:

ע א ב מיי פ"ד מהל' גירושין הלכה ד ופ"ד מהלכות אישות הלכה יג סמג עשין מח טו"ש"ע אה"ע ק"י ספ"י ט:

תוספות

גרשתי פהו. מי אמרין מהימנא או דלמא עיניה נתנה בלאר: אכל היכא דאשה מהימנא דאין דאשה מעיזה פניה לומר דכר שקר מבעלה בפניו ומתאכ שומעין בכל דוכתא לרב המנונא דכר באשה שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת: תיובתא [דרבא]. דאמר לא מהימנא דהא הכא לית לה כיסופא שאין כסן דחולת [עבירה] וקתני דאמר רבא עבדיא לבווי נפשה. פירוש לומר דאשה טמאה וזוהי: קסבר ההם כיון דלא סגי דלא אבירא. כלומר אחרי שהיא רוצה לומר דכר זה וגו' גדול סוה: קסבר רב המנונא נהי דבביאה ידע. כלומר נהי דידע שפולט הרע צורה כחן מי ידע ולכן מעיזה אכל לומר גרשתי דבעלה ידע אי משקרא מהימנא פסק ריבא"ז דהלכה כרב המנונא דכמתה מקומות כהש"ס מציא דבריו ובסוף גיטין (דף פט:) נמי אמר רב (והוא) אשה שפשה ידע וקובלה קדושין מחלף דהא מקדשת מדרש המנונא ואיך כי אמר דכר המנונא בפניו משמע שפשוט לכל דבר רב המנונא ומתנינא. ויש ללמוד על אשה שטוענת שבעלה אינו יכול להתקשות או שאינו בקי בדין ארץ דנאמנת דבדיד שיש לו לבעל אינה מעיזה פניה ויזילא ויתן כתובה ולא מייבש אי צלה מחמת הטענה כגון דאמרה צעירה חוטרא ליה ומרר לקצורה אלא אפילו בלא טענה נמי יכולה היא לומר אית מקיים מלות עונה וגדולה מוקיים אמרו האומר אי אפשי אלא הוא כגדור והיא בגדה יוציא ויתן כתובה ור"ש כוה דחוקא כשהיה מנרשה ואינה מוטעת כתובה אכל אס לנפקת כדחולא לגרשה שיהא כתובה אינה נאמנת דיש לחוש שמה נתנה עיניה (באחר) כמתנה דהכי נמי מפרש דהיהו דרב המנונא דלי אמרה גרשתי ותנו לי